

ANTE GLAVIČIĆ

IZVJEŠTAJ O ZNAČAJNIM ARHEOLOŠKIM NALAZIMA U TVRĐAVI NEHAJ U SENJU, MAJA 1964. GODINE

Krajem 15. i u 16. st., u vrijeme kad je kulminirala turska sila, u Senju je našao dom i zaštitu veliki broj bjegunaca, pribjegara iz porobljenih krajeva Like, Podgorja, Bosne, Hercegovine i Dalmacije. Padom Klisa u turske ruke 1537. godine povećalo se stanovništvo grada Senja. Bjegunci su se stopili sa starosjediocima, narodom istog jezika, vjere i običaja koje su suvremenici prozvali »senjski Uskoci«.

U to vrijeme turske neregularne čete (martolozi) haraju senjskom okolicom, dolaze pod same bedeme grada. Tada su spaljene sve crkvene i javne zgrade.¹ Kako su neke od ruševina bile idealne kao fortifikacije za eventualna osvajanja grada, tadašnji senjski kapetan Ivan Lenković² odlučio je na Trbušnjaku (danas brdo Nehaj) sagraditi modernu i čvrstu utvrdu. Odobrenjem crkvenih vlasti i uz saglasnost carskog dvora, sagrađena je u vremenu od 1530. do 1558. današnja tvrđava Nehaj. U masivnim i debelim bedemima Nehaja ne znamo što je sve ugrađeno, ali sudeći po onome što danas vidimo, znamo da su to ostaci gotičke i renesansne umjetnosti. Tu su ostaci od barem desetak nadgrobnih ploča senjskih knezova Frankopana, dignutih iz njihovih porodičnih grobnica u zadužbini sv. Petra, na kojima se i danas opažaju ostaci grbova i glagoljskih slova, teško oštećenih vremenom, od bure i leda. Ostaci oltarnih ploča, profilacije gotičkih vrata i prozora, latinski natpisi i drugi arhitektonski dijelovi z porušenih crkvenih zgrada od 12. do 16. st. Mnogi od tih spomenika zbog daljnjeg oštećenja morat će se izvaditi i konzervirati.

Sve do 1961. tvrđava Nehaj bila je nepristupačna javnosti za razgledavanje. Stoga je bila opravdana inicijativa Gradskog muzeja u Senju da je općina Senj (pod brojem 01-5124/1-1963.) imenovala Savjet građana, kojem je povjerala daljnju brigu nad Nehajem. U cilju uređenja Nehaja, Savjet je organizirao savjetovanje kojem su prisustvovali predstavnici muzealaca i konzervatora, urbanista i arhitekata, narodne vlasti i kulture.³ Na sastanku je donesen program restauracije tvrđave Nehaj, spomenika saveznog značaja, koji je proglašen figurativnim spomenikom senjskih Uskoka i stoljetne borbe za slobodu Jadrana. Zaključeno je da se taj prvorazredni likovni spomenik restaurira u duhu vremena i dovede u prvobitno stanje, i to na temelju proučavanja postojećih starih nacрта i dokumenata. Uz ostalo, naglašeno je da se kod restauracije

Sl. 112. — Senjska ploča (11-12. st.), sačuvani gornji dijelovi bilnog ornamenta i glagoljskog teksta

vodi računa o spomeničkoj vrijednosti objekta, tako da se može u prizemlju urediti prostor za razonodu i odmor posjetilaca, održavanje sastanaka i raznih kulturnih priredaba, ali uvijek respektirajući Nehaj kao spomenik. Na I katu uredit će se muzejska postava: historijat tvrđave Nehaj, senjska primorska kapetanija i senjski Uskoci. Na II katu rekonstruirat će se Nehaj-gradska baterija od 11 teških topova koji su 1857. uzidani u senjsku obalu u funkciji kolona za vezivanje brodova. Na istom katu izvršila bi se postava: razvitak vatrenog oružja i fortifikacija na Vojnoj krajini. Vrh tvrđave služio bi kao vidikovac, odakle se pruža nezaboravan vidik na otoke Rab, Krk, Cres, na Podgorski kanal, daleku Učku i Snježnik, zeleni Vinodol i Velebit, na stari i novi Senj, Senjsku Dragu s Orlovim Gnijezdom, zborništem progonjenih Uskoka.

Na osnovu savjetovanja, zatražena je od senjske općine, republičkog i saveznog Fonda za unapređenje kulturnih djelatnosti odgovarajuća financijska pomoć. Za početak radova u 1964. Muzeju je bilo osigurano 10 milijuna dinara. Tako se na osnovu sakupljene dokumentacije započelo velikim istraživačkim i konzervatorskim radovima u Nehaju. Tom prilikom su se kod uklanjanja stepenica (rampe) pred tvrđavom, pod samim ulazom, na dubini od 0,50 do 1,20 m u nabacanom recentnom materijalu iz kraja 18. st. dobivenog kod proširenja starog ulaza, pronašli veći i manji kameni fragmenti, na kojima su bili uklesani biljni ornament i lozice, cvjetovi sa troprutastim brazdama (pleterom) i glagojskim slovima. Shvaćajući važnost nalaza, detaljno je (do živca kamena) pretražen materijal u kojem se naknadno pronašlo oko deset komadića, od kojih se uspjele sastaviti tri veća, koji zajedno s ostalima, makar otežano, omogućuju daljnja istraživanja »Senjske ploče«.⁴

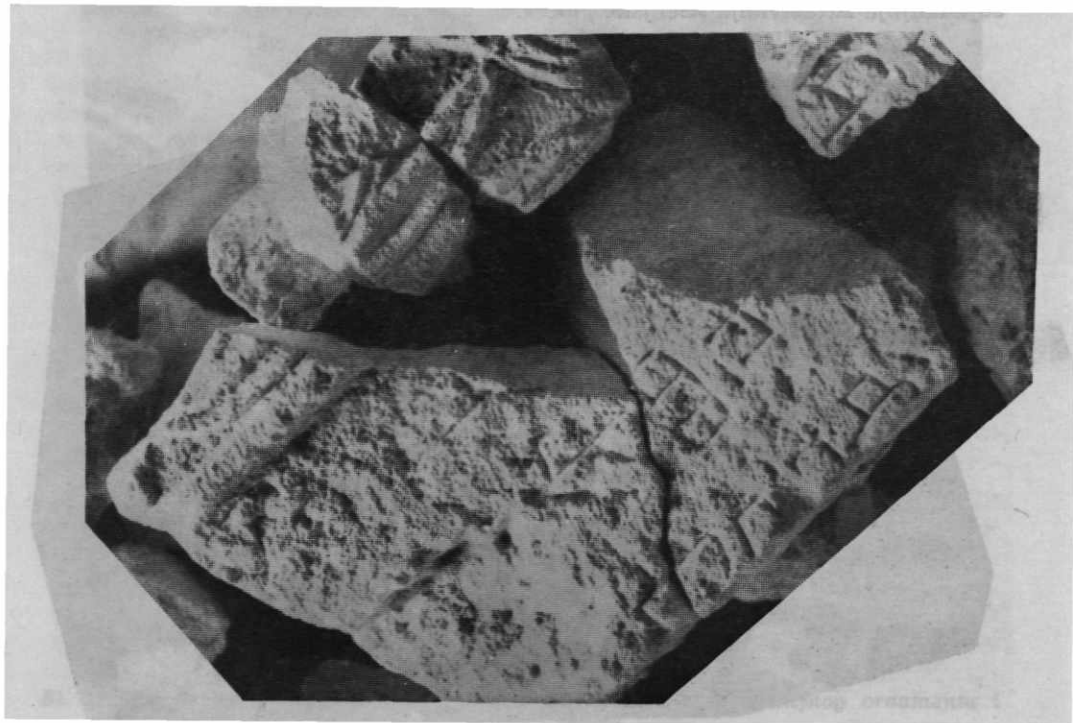

Sl. 113. — Nekoliko dijelova Senjske ploče sa oštećenim sadržajem.

Od samog početka najinteresantnije je bilo pitanje odakle potječu pronađeni fragmenti bijelog kamena sa tri reda glagoljskih slova i pleterom. Možda su to ostaci nadvratnika ili crkvene pregrade (pluteusa) iz neke crkve koja se nalazila izvan gradskog bedema, a koja je u 16. st. bila trošna i kao ruševina razgrađena, a materijal upotrebljen za gradnju Nehaja. Tada je pačetrovinasta dugoljasta glagoljska ploča presječena sredinom trećeg gornjeg reda slova i kao spolio ugrađena na ulazu u Nehaj. Vjerojatno je tada donji dio ploče ugrađen u Nehaj, koji će se (moguće) pronaći kod sistematskog pregleda ostalih ploča u zidovima tvrđave.

Vidljivo je da je gornja polovica ploče bila prednjim pisanim dijelom (tekstom) utopljena u malter, dok je stražnja strana morala služiti kao stepenica, jer je sva izlizana uporabom — hodanjem. Visina ornamenta (pletera) iznosi 13, sačuvanih glagoljskih slova (tri reda) 20, u svemu 33 cm visine. Širinu ploče teže je odrediti, ali prema sačuvanim i složenim komadima, izgleda da je mogla imati najmanje 120 cm moguće i više, što je nemoguće odrediti, jer nedostaju ostali detalji. Debljina ploče (na sačuvanom dijelu) ornamenta je 17, a na sredini gdje je glagoljski tekst 10 cm. Ploča je bijeli mekani kamen, vrlo prikladna za obradu. Vegetabilni motivi i neka slova Senjske ploče u mnogome nas podsjećaju na Baščansku ploču sa otoka Krka.

U ornamentu Senjske ploče opažaju se mješane prelazne forme pleterne plastike. Ovdje, kao kod Baščanske ploče, pri kraju prilično istaknutog ruba, mjesto pletera i biblijskih motiva dolazi čisti glagoljski tekst.⁵

Sl. 114. — Ostaci biljnog ornamenta i glagoljskih slova na sačuvanim dijelovima Senjske ploče

Ova dva nalaza u Senju i Baški (lokalizirana za sada) kontradiktorna su pravilima pleterne plastike koja ovdje apstrahira pleter kao najvažniji i glavni ukras na crkvenom namještaju i izlazi iz konvencionalne sheme rješavanja likovnog sadržaja svih pluteja. Po tome Senjska i Baščanska ploča su različitije, ali i vrednije od svih ostalih, jer je prostor pod bordurom ispisan glagoljicom koja se i na ovim primjerima želi istaći kao dominirajuća nad latinicom u crkvenom i svjetovnom životu. Uz Plominski natpis Senjska ploča je najranija pojava glagoljskog pisma na hrvatskom kopnu. Glagoljica, kao sadržaj na kamenim pločama ne mora da rezultira iz »tadanje stilske situacije u kojoj se našla zalazeća pleterna umjetnost u vrijeme prijelaza stoljeća u stoljeće (11/12.) i stila u stil«,⁶ jer je mjesto glagoljskog jednostavno mogao doći latinski ili neki drugi motiv iz završne faze pletera, kako je to bilo uobičajeno u Dalmaciji.

Sigurno je što navodi B. Fučić za Baščansku ploču da je »spomenik završne faze jednog stila i rastakanja ustaljene stilske discipline«, a to isto vrijedi i za Senjsku ploču. Prema iznesenom, Senjska ploča datira iz kraja 11. i prve polovine 12. st., te spada u zadnji stadij pleterne plastike, tj. ranoromaničku epohu. U svakom slučaju ovdje se radi o starom spomeniku, jednom komadu crkvenog namještaja, mlađem od Baščanske ploče, koji izvan sumnje ulazi u registar rijetkih i najstarijih spomenika hrvatske glagoljske pismenosti koja je ovim nalazom prvi puta registrirana na kopnenom dijelu stare Krajine, tj. današnjeg Hrvatskog primorja. To je fragmentaran, vrijedan spomenik i prvo-razredni dokument našeg starog klesarskog umijeća i književnosti koja je započela poč. 10. st. i cvala u vrijeme hrvatskih narodnih vladara u krčkoj biskupiji, pod koju je u crkvenom pogledu spadao grad Senj sa okolicom.

Sl. 115. — Unutrašnji dio crkve sv. Jurja(?), apsida i oltar, otkopano u tvrđavi Nehaj 1964.

Na ploči su sačuvana tri reda slova, uklesana među dvostrukim paralelnim i lagano ugriženim linijama, koje su u površini brižljivo ugrižene. Ne znamo koliko je Senjska ploča imala redova, ali sudeći po svemu što je sačuvano morala je imati barem 10 redova. Slova Senjske ploče dosta su slobodno postavljena. Klesana s malim razlikama koje su normalne, s obzirom da se klesar nije mogao i trebao pridržavati školskih oblika slova. Ona koja nisu oštećena lijepa su i čitka, u svakom slučaju pedantnija i šira od slova Bašćanske ploče, Valunske ploče i Plominskog natpisa. Ako je Senjska ploča mlađa od gore navedenih, ipak predstavlja izvjestan napredak u paleografskom razvoju i kontinuitet glagoljice pisane u kamenu. Duktus senjske ploče potpuno je uglati, ali se na nekim slovima opaža sklonost poluokruglom duktusu kao starijem načinu pisanja. Sačuvane su i dvije tittle sa malim razlikama. U paleografskom smislu Senjska ploča pripada razvijenoj fazi vremenu kad je završeno formiranje uglatog pisma, kraju 11. i poč. 12. st.

Na osnovu dosadašnjeg proučavanja, uz konstataciju B. Fučića da »Krčki natpis i Valunska ploča pripadaju staroj obloj glagoljici, a Bašćanska ploča je na prijelazu u uglatu glagoljicu« navodimo i to, da zadnjem spomeniku pripada i Senjska ploča kao nešto mlađa.

Daljnijim istraživanjem čitavog prizemlja tvrđave Nehaj, tragajući za podzemnim hodnikom kojim je prema tradiciji bila povezana tvrđava sa gradskim kaštelom u JZ dijelu se naišlo na ostatke starih zidova (0,40—0,60 m visine, za koje se u početku mislilo da su ostaci starije utvrde koja se nalazila na tome mjestu prije izgradnje Nehaja. U toku istraživanja u pravcu jugoistoka, izašli su na svijetlo dana ostaci romaničke male jednobrodne pačetvorinaste crkvice, produljena tlocrta s polukružnom i relativno širokom apsidom sa ostacima oltara. Dimenzije crkvice iznose $10,25 \times 5,75$ m. Vanjski zidovi su bili izrađeni od pravilno tesanih kvadara vapnenca, postavljenih u horizontalne pojaseve sa malim reškama. Sličnim kvadrima bila je ozidana apsida sa nutarnje i vanjske strane. Sav taj obrađeni kamen (osim dva reda u apsidi) izvađen je i ugrađen u zidove Nehaja gdje se i danas nalazi. Debljina crkvice u apsidi (gdje je jedino sačuvan čitav zid) iznosila je cca 0,65 m, a to se isto, makar i teže, moglo konstatirati na bočnim zidnim plohamo gdje je kamen izvađen, ali su ostali tragovi njegova prvotnog ležaja u malteru. Crkvice je orijentirana, ali sa malim odstupanjem od istoka, i to u odnosu na tvrđavu Nehaj. Pred ulazom u crkvicu sa zapada sačuvan je dio starog popločenja. Pred ulazom se nije moglo utvrditi eventualne ostatke predvorja, tj. lopice. Interesantno je da se kod nivelacije terena za gradnju Nehaja nije raskopalo temelje crkvice. Sa nutarnje strane crkvene lađe, uz glavni nosivi zid prizidan je drugi, tanji. Vjerojatno se ovdje radi o ostatku klupe koja je tekla uokolo lađe — prostora za puk (naosa) do tzv. mjesta gdje je mogao stajati septum ili svršava lađa i počinje apsida, tj. prostor određen za svećenstvo. Taj prizidani zidić moguće je bio izgrađen kao pojačanje ranijem za nošenje svodne konstrukcije šiljatog kamenog luka što je karakteristična pojava u Istri i Primorju na prelazu romanike u gotiku.⁸ Prema postojećim nalazima crkvice je bila pokrivena i popođena kamenim pločama (škriljama) prema tadašnjem običaju. Na sačuvanoj zidnoj žbuki ne opažaju se tragovi bijeljenja ili fresaka. Unutar crkvice, odmah sa ulaza, pod starim podom naišlo se na ostatke jednog groba sa ljudskim kostima, pozadi apsida registriran je drugi grob. Grobovi su ranije oštećeni i bez priloga, u svakom slučaju stariji su od 15. st. Kada je sagrađena otkopana

crkvice, tko je bio njezin donator i kojem je svecu bila posvećena, sada je preuranjeno i teško odgovoriti. Moguće je to bilo napisano na Senjskoj ploči.

Prema svim nalazima crkvice se datira u romaničko razdoblje, premda neki detalji pokazuju i veću starinu. Za sada Senjsku ploču i crkvicu datiramo u istoj vremensko razdoblje. Ploča se je nalazila u crkvici kao jedan od dva pluteusa i to vjerojatno onaj lijevi. Ako je to istina, onda je potrebno tragati za ostalim dijelovima septuma i crkvenog namještaja u zidovima Nehaja ili drugdje izvan grada. Prema vijesti od 1185. kada kralj Bela III daruje templarima grad Senj sa okolicom, u darovnici je naglašeno i sa crkvom sv. Jurja, koja se nalazila izvan grada, a uz koju su fratři sagradili samostan i gospodarske zgrade. Samostan i crkva su stradali od Turaka 1522., do sada su locirani jugoistočno od grada i Nehaja, u predjelu Abatova. U srednjem vijeku je veći dio brda Trbušnjaka pripadao senjskoj crkvi ili prema narodnoj tradiciji nekom popu Abatu-Ermu. Odatle je taj dio zemlje prozvan Ermovo ili Abatovo. Za sada nam samo preostaje da pretpostavljamo za pronađenu crkvicu u Nehaju, da je spomenuti sv. Juraj, sagrađen svakako ranije od 1184.

Otkopana crkvice i ploča predstavljaju prvi i najstariji nalaz starohrvatskog graditeljstva na čitavom kopnenom dijelu stare Krajine.⁹ Ploča i crkvice demantiraju ranije postavke da se na kopnenom dijelu Primorja nije razvijala, ili bolje rečeno nije postojala pleterna plastika. Budući je senjska okolica (cca 100 km obale, tj. čitav sjev. Velebit), gotovo neistražen, preuranjeno je prema tome donositi određenije zaključke. U toku sadašnjih istraživanja i onih koja će slijediti možemo sa sigurnošću očekivati nove nalaze iz preromanike i romanike u senjskom kraju. Sa novim nalazima bit će potrebno istražiti utjecaje Senja (kao političkog i kulturnog središta) na razvitak umjetnosti, glagoljice i štamparstva u Lici, neposrednom senjskom zaleđu u ranom i kasnom srednjem vijeku.

BILJEŠKE

¹ Izvan gradskog bedema nalazile su se crkve i samostani sv. Jurja i sv. Petra (sv. Franje), koje su Turci do 1522. spalili i porobili. Da se u njima ne utvrdi neprijatelj, senjski kapetan Ivan Lenković dao je iste od reda do temelja porušiti. Razgrađeni materijal sa vidnim detaljima gotske i renesansne umjetnosti Lenković je funkcionalno iskoristio u zidovima Nehaja za nadvoje, doprozornike i dovratnike. Među tim materijalom najinteresantnije su nadgrobne ploče koje bez sumnje pripadaju frankopanskoj zadužbini sv. Petra, u kojoj su od 1297. do 1474. bile porodične grobnice roda Frankopana. Nad grobnicama su bile velike kamene ploče, na čijim gornjim stranama bili su glagoljski ili latinski natpisi i grbovi. Vecina tih ploča je svojim licem (natpisom) razbijena ili uzidana u velike i male topovske i pušane otvore. Mnoge od tih ploča su tokom razgrađnje i djelovanja leda i bure teško oštećene. Zbog njihove starosti i spomeničke vrijednosti morat će se kompletno izvaditi i konzervirati. Tako će se nakon 400 godina odati satisfakcija rodu Frankopana, koji je tada bio ogorčen na postavke I. Lenkovića i krajiških vlasti, koje su dozvolile uništavanje grobova i nehumano se odnosile prema mrtvim i živim Frankopanima. Oni su svojim djelima (i kao vlastela) ipak zaslužili više pažnje i zadužili našu povjesnicu kroz više od pol tisućljeća, koliko su živjeli i djelovali kao najstarija i najistaknutija hrvatska vlasteoska porodica. Sve te ploče vjerojatno će biti izložene u Nehaju ili gradskom muzeju. Za sada je najinteresantnija nadgrobna ploča sa oštećenim grobom i dva reda glagoljskih slova, koja je uzidana u lijevom topovskom otvoru na juž. strani II kata u Nehaju. Prema nekim dijelovima sa grba i glagoljskim slovima ova nadgrobna ploča se datira na kraj 14. st. Iz zadužbine sv. Petra je i ploča Izote Frankopanske iz 1456. godine.

Ni na jednom od sačuvanih planova i crteža Senja iz 16. i 17. st. izvan gradskog bedema nema drugih građevina, osim mornarske zavjetne crkve sv. Marija Art i sv. Vida poviše groblja. Prema tome znači da je I. Lenković od reda dao porušiti sve javne i crkvene zgrade zbog efikasnije obrane grada. Istom na crtežima Senja iz poč. 18. i 19. st. (kada je minula turska opasnost) nalazimo izvan gradskog bedema crkve, kuće i gospodarske zgrade.

² Pod instrukcijom I. Lenkovića sagrađena je tvrđava Nehaj. Tradicija i pjesma naroda dalmatinske Zagore i ostalih naših krajeva, odakle su regrutirani senjski Uskoci, sačuvala je uspomenu na glasovitog junaka, uskočkog vojvodu IVU SENJANINA (Ivana Vlatkovića). U austrijskoj vojsci Ivan Vlatković je bio zastavnik i kapetan Liča i Ledenica. Za svoju vjernost

austrijskom dvoru i za sva junačka djela kojima se svijet divio i koja je stekao u borbama s Turcima i Mlečanima, »a na ime dobrih odnosa Beč-Venecija«, carski vojni sud u Karlovcu osudio je Ivana Vlatkovića na smrt. Ovaj glasoviti narodni junak i uskočki stariješina opjevan je u mnogim narodnim pjesmama od 16. st. Često puta je zamjenjivan Vlatković sa Ivanom Lenkovićem, tako da danas Krajišnici nazivaju tvrđavu Nehaj kulom Ive Senjanina. Iz dokumenata se vidi da je I. Vlatković 1578. primio od cara Rudolfa 200 forinti na ime plaće. Predpostavljamo da je tada do pogibije prošio 34 god. znači da se Vlatković rodio oko 1548. Kada je pogubljen, mogao je imati 60 godina. Do kraja života Vlatković je krepak i hrabar u borbama s Turcima i Mlečanima. Zato je u narodu postao legendarni lik senjskog Uskoka.

⁴ Savjetovanju su pristustvovali: pukovnik Stojan Novaković, izaslanik Admirala Mate Jerkovića i prof. Mihajlo Vunjak, konzervator Saveznog Instituta za zaštitu spomenika kulture iz Beograda, prof. inž. Juraj Denzler i Melita Viličić, podsekretar Sekretarijata za kulturu SRII Miljenko Paravić iz Zagreba, prof. Iva Perčić, prof. Boško Končar, inž. Tanja Lučić, inž. Andrija Cicin-Šain, inž. Zdenko Šila iz Rijeke, predsjednik Općine Senj Stjepan Stokić, sekretar OK-a SK-a Petar Tomljanović, prof. inž. Mladen Hudec, inž. Krunoslav Prpić, prof. Sojat Petar i prof. Ante Glavičić iz Senja. Ovom prilikom uprava Gradskog muzeja najljepše se zahvaljuje svučelnikom prof. Juru Denzleru, koji je na osnovu proučavanja i komparacije starih načrta i planova iz 18. i 19. st. uspješno i gratis izradio projekat rekonstrukcije stepenica, mosta, vrata i dijela prizemlja tvrđave Nehaj. Također se zahvaljujemo prof. inž. Meliti Viličić na svim podacima i trudu koji je uložila na proučavanju spomenika grada Senja. Zahvaljujemo se dalje prof. inž. Mladenu Hudecu koji je s velikim žarom i s mnogo ljubavi prihvatio se dužnosti nadzornog organa na restauraciji Nehaja, inž. Zdenku Šili, direktoru Urbanističkog instituta Rijeke, arh. Igoru Emiliju, suradniku Projektnog zavoda Rijeke, akademikima prof. arh. Mladenu Kauzlaricu i Andriji Mohorovićicu na njihovoj stručnoj pomoći i moralnoj podršci na zaštiti spomenika kulture grada Senja.

Izražavamo svoju zahvalnost Jugoslavenskoj Akademiji, republičkom i saveznom Fondu za unapređenje kulturnih djelatnosti, i Senjskoj općini koji su nam prema svojim mogućnostima osiguravali pomoć i za naše probleme nalazili razumijevanja i pažnje. Zahvaljujemo svim onima građanima i radnicima koji su nam pomogli kod prve faze uređenja Nehaja.

⁵ Premda glagoljska ploča nije do nas došla čitava, ona je u svakom slučaju dragocjeni dokument, važan za proučavanje glagoljice u Senju i Primorju. Makar je sačuvana jednim »najim dijelom, s obzirom na blizinu Baške, prozvana je »Senjska ploča«. Danas se čuva u Gradskom muzeju u Senju, izložena u odjelu štamparstva, glagoljice i književnosti.

⁶ Branko Fučić: Bulletin Jug. akademije god. V, br. 1. 1957., Tragom starih spomenika, str. 7; B. Fučić: Slovo, Vajsov zbornik, Baštanska ploča kao arheološki predmet, str. 258.

⁷ B. Fučić: Bulletin, op. cit., str. 8.

⁸ Ljubo Karaman: Vjesnik h. a. d. NS, XV, Crkvice sv. Mihajla kod Stona, str. 90 i 91.

⁹ Andre Mohorovićić: Ljetopis Jug. akademije, knj. 63, Zagreb 1959., Prikaz primjene specifične interpolacije gotičke konstrukcije svoda u romaničke objekte na području Istre i otoka Cres, str. 514-516.

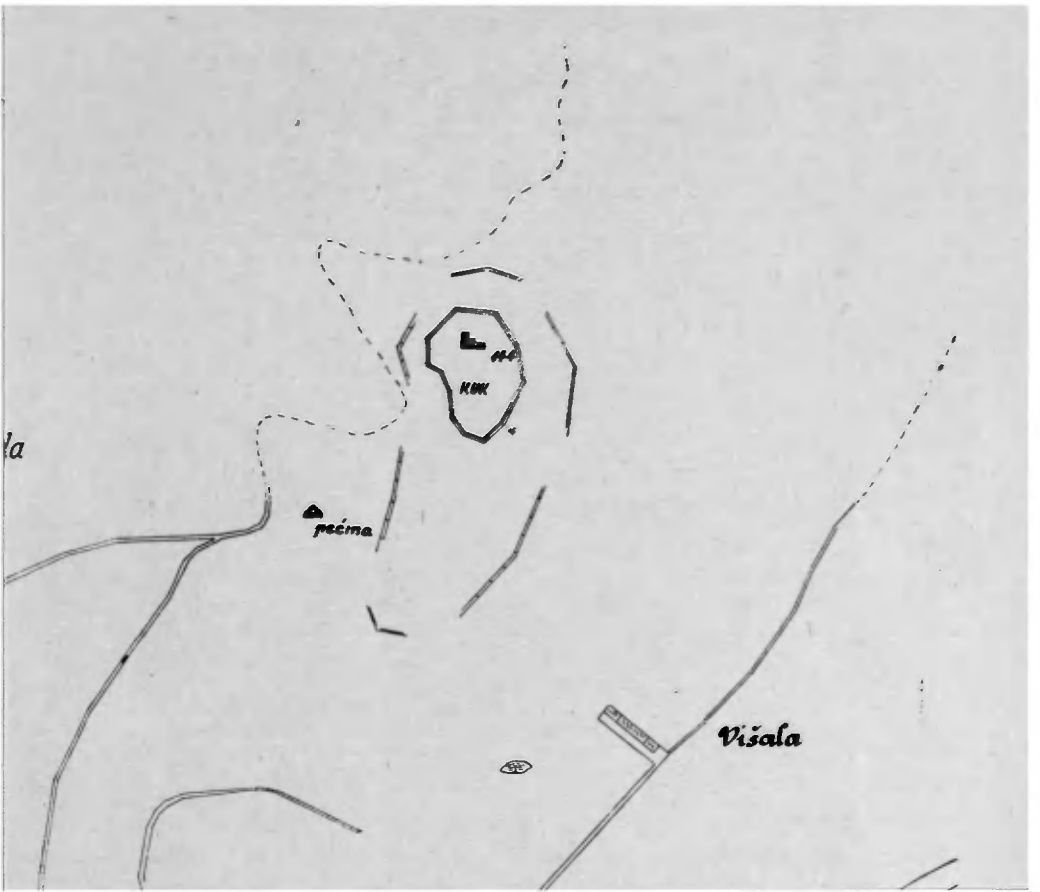
¹⁰ Miho Barada: Hrvatski vlasteoski feudalizam, Djela Jug. akademije, knj. 44, Zagreb 1952., str. 14.

¹¹ Pavao Tijan: Grad Senj u povijesti i kulturi hrvatskog naroda. Hrv. kult. spomenici JAZU, Senj I, str. 14.

Zusammenfassung

BEDEUTENDE ARCHÄOLOGISCHE FUNDE IN DER FESTUNG NEHAJ von Ante Glavičić

Die Arbeiten an der Wiederherstellung der Festung Nehaj in Senj haben im Mai 1964 begonnen. Als die Treppe vor dem Eingang in die Festung entfernt worden war, wurden im zusammengeworfenen Baumaterial aus dem 18. Jhd 30 Bruchstücke einer in glagolitischer Schrift beschriebenen Tafel gefunden. Die Überreste stammen aus einer frühromanischen Kirche, die sich ausserhalb der Stadt befand und um 1540 abgerissen wurde. Das Baumaterial wurde dann in die Mauern der Festung Nehaj eingebaut. Von der ursprünglich linken Tafel (pluteus) ist noch 60% erhalten, und zwar nur von der oberen Hälfte, während die untere Hälfte schon früher vernichtet wurde. Auf dem oberen Teil ist die Tafel mit Weinrebe und Flechtwerk verziert, und unten stand der glagolitische Text. Das Flechtwerk, die Weinrebe und einige glagolitische Buchstaben ähneln stark der Tafel aus Baška von der Insel Krk (aus dem Jahre 1100). Es wurden 33 Buchstaben der eckigen glagolitischen Schrift gefunden. Das Denkmal ist im Stadtmuseum von Senj ausgestellt. Wenn sie auch unvollständig ist, ist die Tafel von Senj wichtig für die Untersuchung der ältesten kroatischen Sprache und Schrift. Sie wird mit Ende des 11. und Anfang des 12. Jahrhunderts datiert, und geht danach zu den seltenen und ältesten kroatischen Denkmälern. Bei weiteren Arbeiten im Erdgeschoss von Nehaj wurden Überreste einer kleinen romanischen Kirche mit halbkreisförmiger Apsis ausgegraben. Die Kirche stammt aus dem 12. Jhd. Es ist nicht sicher, ob die Tafel von Senj aus dieser Kirche stammt.

Mundaričevica

Grad Senj

plan vodiča kroz grad Senj i okolinu grada
Izradio: geom. Zvonimir Bašić

Lopica

Varoš

Čopičevo naselje

Višala

Armica

LUKA

Nečaj

Fortica

Trbušnjak

J
a
d
r
a
n
s
k
e

pećina

KAETANA

KNEŽICA

KOLAN

ŠETALIŠTE S. S. KRANJČEVICA

KANAL KOLAN

JADRANSKA
MAGISTRALA

ZA ZADAR

